

Департамент освіти і науки
Закарпатської облдержадміністрації
Вище професійне училище № 34 м. Виноградів

Розробки уроків з предмета "ЗАХИСТ ВІТЧИЗНИ"

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Виноградів 2016

Департамент освіти і науки
Закарпатської облдержадміністрації
Вище професійне училище № 34 м. Виноградів

**Розробки уроків
з предмета ”ЗАХИСТ ВІТЧИЗНИ”**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Виноградів 2016

Розробки уроків з предмета ”ЗАХИСТ ВІТЧИЗНИ”. - Навчальний посібник призначений для викладачів ПТНЗ та загальноосвітніх навчальних закладів I-III ст. – Виноградів, 2016. – С. 190

Даний посібник містить розгорнуті розробки уроків для учнів другого курсу (10 класу) у кількості 50 годин, згідно з новою програмою для загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженою наказом МОН України № 826 від 30.07.2015. Автором ретельно розроблені розширені конспекти уроків, основою яких є використання цікавих і сучасних матеріалів для ознайомлення з тактико-технічними характеристиками озброєння, яким укомплектовані Збройні Сили України. Наведені основні нормативно-правові документи з військових питань, цікаві історичні факти, акцентовано увагу на участь збройних формувань України в миротворчих місіях ООН. Розроблені тестові завдання дають можливість здійснити поточний контроль навчальних досягнень учнів.

Автор:

Жиленко В.М. – викладач предмета ”Захист Вітчизни” Вищого професійного училища №34 м. Виноградів.

Рецензенти:

Сивохоп Я.М. – старший викладач кафедри менеджменту та інноваційного розвитку освіти Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти;

Дуб В.І. - методист кабінету методики виховної та позашкільної роботи Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Укладачі:

Луканинець В.В. – методист Вищого професійного училища № 34 м. Виноградів;

Фегер В.Т. - методист Вищого професійного училища № 34 м. Виноградів

Посібник схвалено науково-методичною радою Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Протокол № 5 від 07 листопада 2016 року

Зміст

Урок 1. Вступний урок	3
Розділ 1. Збройні Сили України на сучасному етапі	
Урок 2. Тема 1. Нормативно-правова база з військових питань. Історія розвитку Українського війська	12
Урок 3. Тема 3. Військова присяга та військова символіка України	18
Розділ II. Статути Збройних сил України	
Урок 4. Тема 1. Військовослужбовці та стосунки між ними	23
Урок 5. Тема 3. Розподіл часу й повсякденний порядок у підрозділах	26
Урок 6. Тема 3. Розподіл часу й повсякденний порядок у підрозділах	30
Розділ III. Стройова підготовка	
Урок 7. Тема 1. Стройові прийоми і рух без зброї та зі зброєю	34
Урок 8. Тема 1. Стройові прийоми і рух без зброї та зі зброєю	37
Урок 9. Тема 1. Стройові прийоми і рух без зброї та зі зброєю	39
Урок 10. Тема 1. Стройові прийоми і рух без зброї та зі зброєю	42
Розділ IV. Вогнева підготовка	
Урок 11. Тема 1. Стрілецька зброя та поводження з нею, догляд і зберігання	45
Урок 12. Тема 1. Стрілецька зброя, поводження з нею, догляд і зберігання	53
Урок 13. Тема 1. Стрілецька зброя, поводження з нею, догляд і зберігання	56
Урок 14. Тема 1. Стрілецька зброя, поводження з нею, догляд і зберігання	59
Урок 15. Тема 2. Основи стрільби зі стрілецької зброї	62
Урок 16. Тема 3. Ведення вогню з місця по нерухомих цілях і цілях, що з'являються	67
Урок 17. Тема 3. Ведення вогню з місця по нерухомих цілях і цілях, що з'являються	73
Урок 18. Тема 3. Ведення вогню з місця по нерухомих цілях і цілях, що з'являються	76
Урок 19. Тема 3. Ведення вогню з місця по нерухомих цілях і цілях, що з'являються	78
Урок 20. Тема 3. Ведення вогню з місця по нерухомих цілях і цілях, що з'являються	80
Розділ V. Тактична підготовка	
Урок 21. Тема 1. Основи загальновійськового бою	83
Урок 22. Тема 2. Дії солдата в бою	88
Урок 23. Тема 2. Дії солдата в бою	92
Урок 24. Тема 2. Дії солдата в бою	96
Урок 25. Тема 2. Дії солдата в бою	100
Урок 26. Тема 3. Дії солдата в бою у складі бойових груп	111
Урок 27. Тема 3. Дії солдата в бою у складі бойових груп	114
Урок 28. Тема 4. Основи військової топографії	117
Урок 29. Тема 4. Основи військової топографії	119
Урок 30. Тема 4. Основи військової топографії	123
Урок 31. Тема 4. Основи військової топографії	130
Розділ VI. Прикладна фізична підготовка	
Урок 32. Тема 1. Гімнастика	133
Урок 33. Тема 2. Прискорене пересування та подолання перешкод	135
Урок 34. Тема 3. Основи самозахисту	138
Урок 35. Тема 3. Основи самозахисту	140

Урок 36. Тема 4. Прикладні фізичні вправи та елементи видів спорту (національні бойові мистецтва, гирьовий спорт, атлетична гімнастика	143
Урок 37. Тема 4. Прикладні фізичні вправи та елементи видів спорту (національні бойові мистецтва, гирьовий спорт, атлетична гімнастика	144
Розділ VII. Основи цивільного захисту	
Урок 38. Тема 1. Основи цивільного захисту	147
Урок 39. Тема 2. Надзвичайні ситуації та загроза їх виникнення	149
Урок 40. Тема 2. Надзвичайні ситуації та загроза їх виникнення	160
Урок 41. Тема 3. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях	169
Урок 42. Тема 3. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях	175
Урок 43. Тема 4. Основи рятувальних та інших невідкладних робіт	181
Розділ VIII. Основи медичних знань і допомоги	
Урок 44. Тема 1. Смерть, ознаки клінічної та біологічної смерті, методи оживлення потерпілих	189
Урок 45. Тема 1. Смерть, ознаки клінічної та біологічної смерті, методи оживлення потерпілих	191
Урок 46. Тема 2. Надання домедичної допомоги при кровотечах, пораненнях, переломах та вивихах	194
Урок 47. Тема 2. Надання домедичної допомоги при кровотечах, пораненнях, переломах та вивихах	199
Урок 48. Тема. 3.1. Надання до медичної допомоги в секторі обстрілу	203
Урок 49. Тема. 3.2. Транспортування (переміщення) пораненого в сектор укриття	207
Урок 50. Тема. 3.3. Надання допомоги в секторі укриття	210
Тематичний план	215
Тести для контролю знань	219

ПЕРЕДМОВА

Вивчення предмета “Захист Вітчизни” у професійно-технічних навчальних закладах здійснюється на другому і третьому курсах (10, 11 класи) згідно з навчальними планами та новою програмою для загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженою наказом МОН України № 826 від 30.07.2015.

Даний посібник містить розгорнуті розробки уроків для учнів другого курсу (10 клас) у кількості 50 годин. Автором ретельно розроблені розширені конспекти уроків, основою яких є використання цікавих і сучасних матеріалів для ознайомлення з тактико-технічними характеристиками озброєння, яким укомплектовані Збройні Сили України.

Теоретичний матеріал з усіх тем доповнено яскравими ілюстраціями (таблиці, схеми, мапи, макети, символіка, зразки зброї, техніки, засобів захисту тощо). Представлено основні нормативно-правові документи з військових питань, цікаві історичні факти, акцентовано увагу на участь збройних формувань України в миротворчих місіях ООН та проходження військової служби за контрактом. Окремий додаток містить тести для поточного контролю навчальних досягнень учнів.

Видання призначене для викладачів ПТНЗ та загальноосвітніх навчальних закладів I-III ст. Його мета - допомогти педагогам у підготовці до занять та ефективного їх проведення.

План-конспект уроку №1

Вступний урок

Завдання уроку:

- ознайомити учнів з головною метою вивчення предмета «Захист Вітчизни» та з завданням курсу предмета;
- ознайомити учнів з змістом військово-патріотичного виховання;
- показати навчально-матеріальну базу на якій буде вивчатися предмет;
- довести до учнів заходи безпеки при проведенні уроків з предмету.

Навчальні питання:

1. Військово-патріотичне виховання – складова патріотичного виховання молоді.
2. Поняття національної безпеки держави. Розвиток національних Збройних Сил та інших військових формувань - необхідна умова забезпечення могутності української держави.
3. Зміст програми «Захист Вітчизни», завдання кожного розділу, порядок проведення занять.

Місце: кабінет з предмету «Захист Вітчизни»

Метод: розповідь - бесіда

Матеріальне забезпечення: телевізор, DVD, комп'ютер, навчальні стенди, комплект плакатів, підручник «Захист Вітчизни», Конституція України, 1996.

Хід уроку

Вступна частина

- знайомство з учнями: представлення викладача, розповідь про себе;
- перевірка особового складу, оголошення теми та завдання уроку;
- перевірка наявності зошитів, готовності до проведення уроку

Основна частина

1. Військово-патріотичне виховання – складова патріотичного виховання молоді.

Військово-патріотичне виховання — цілеспрямований, організований процес формування готовності юнаків старшого шкільного віку до строкової військової служби в Збройних Силах України. Його зміст визначається Конституцією, законами України, військовою Присягою та військовими статутами.

Військово-патріотичне виховання молоді діалектичне поєднує в собі низку окремих напрямів виховання: військового, морального, правового та ін. Проте головним результатом виховних зусиль має стати готовність молодої людини до військово-патріотичної діяльності як внутрішнього системного утворення, що передбачає п'ять основних компонентів — освітній, фізичний, психологічний, соціальний і духовний.

Освітня готовність — це, передусім, обсяг знань героїчного минулого українського народу, історії його Збройних Сил. Вона передбачає також певний обсяг знань з допризовної підготовки, фізичної культури, спорту, гігієни побуту. Головне при цьому — дієвість засвоєних знань, що виявляється в навчально-пізнавальній активності старшокласників на уроках допризовної підготовки, підвищеному інтересі до змісту українознавчих предметів, доланні перешкод у його засвоєнні.

Фізична готовність передбачає певний рівень розвитку в юнаків фізичної сили, витривалості, спритності, швидкості в рухах; сформованість необхідних для військової діяльності рухових навичок та вмінь. Передумовою цього виступають достатній рівень

фізично-оздоровчої активності учня на уроках фізичної культури, участь у спортивних секціях тощо.

Психологічна готовність включає в себе позитивну мотивацію участі учнів у військово-патріотичних заходах. Разом з тим, за результатами обстеження старшокласників, вона передбачає певний рівень сформованості таких якостей, як емоційна стійкість, розсудливість, сміливість, рішучість, мужність, цілеспрямованість.

Соціальна готовність передбачає вірність бойовим та національно-історичним традиціям, військовою обов'язку, присязі та військовою статуту, високу дисциплінованість, конструктивну соціально-комунікативну, громадське корисну та національно-громадянську активність.

Духовна готовність проявляється в наявності ідеалу, в пошуках старшокласниками життєвого смислу і цінностей; самоусвідомленні свого Я - фізичного, психічного, соціального; самоочищенні та самовдосконаленні, в духовно-катарсичній активності. Остання передбачає рефлексію як акт самопізнання юнаком окремих ознак своєї індивідуальності, власних рис характеру, що відображають знання внутрішнього світу.

Разом з тим, військово-патріотична активність є необхідною передумовою подальшого розвитку готовності старшокласника до військової строкової служби в Збройних Силах України.

У школі (професійному училищі) можливе проведення військово-патріотичних заходів різноманітних за змістом і спрямованістю:

а) інформаційного, просвітницького характеру (лекції, політінформації, конференції, зустрічі, тематичні вечори, бесіди);

б) дійового, практичного спрямування (окремі види змагань, конкурси, гурткова і шефська робота, екскурсії, робота з вдосконалення навчально-матеріальної бази закладу освіти);

в) комплексні, з усвідомленням їх суспільної і особистісної значущості (дискусії, огляди-конкурси, військово-спортивні свята, походи по місцях бойової та трудової слави народу України, декади оборонно-масової роботи.

Набуті в школі (професійному училищі) військові знання та навички визначатимуть рівень спроможності виконання конституційного обов'язку громадянином України щодо захисту Вітчизни. На сьогодні школа та інші середньоосвітні навчальні заклади є єдиним центром з підготовки всіх без винятку юнаків (незалежно від того, будуть вони призвані на строкову військову службу чи ні в мирний час) до захисту Вітчизни. В цій ситуації надзвичайно зростає роль предмета «Захист Вітчизни» як складової частини військово-патріотичного виховання, спрямованої на підготовку юнаків у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої військової діяльності.

2. Поняття національної безпеки держави. Розвиток національних Збройних Сил та інших військових формувань - необхідна умова забезпечення могутності української держави.

Гарантом національної безпеки України виступають боєздатні Збройні сили, що побудовані за принципом оборонної достатності і є необхідним атрибутом держави.

Гарантом мирного будівництва незалежності України, стрижнем національної безпеки були, є і залишатимуться Збройні Сили, які нині проходять непростий шлях реформування і розвитку. Нові підходи і рішення керівництва держави в галузі національної безпеки, які визначаються позаблоковим статусом України, вимагають

подальшої оптимізації структури української армії, підвищення ступеня її готовності до виконання завдань за призначенням, – зауважив глава оборонного відомства.

З цією метою Міністерством оборони України розроблено низку фундаментальних та перспективну модель Збройних Сил. На їх підставі розробляються проекти відповідних нормативно-правових актів, які визначають сучасну стратегію розвитку сектора безпеки і оборони держави середньострокових державних програм.

Протягом 24 років незалежності України, завдяки помилкам допущеним керівництвами держави, нам не вдалося зберегти належну боєздатність Збройних Сил. Це підтверджується сьогоднішнім. Анексія Криму, війна на Сході держави, падіння економіки, соціального рівня життя, невпевненість у завтрашній день показало, що через 24 роки незалежності країни все треба починати спочатку.

Загрози національній безпеці України

Існування, самозбереження і прогресивний розвиток України як суверенної держави залежить від цілеспрямованої політики щодо її національних інтересів. Основи такої політики і вивчає Концепція національної безпеки України.

Концепція національної безпеки України має забезпечити: єдність принципів формування та проведення державної безпеки; поєднання підходів до формування відповідної законодавчої бази, підготовки доктрини, стратегій, державних і відомчих програм у різних сферах національної безпеки.

Загальні положення і принципи

Національна безпека України як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз є необхідною умовою збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей.

Головними об'єктами національної безпеки є:

- громадянин — його права і свободи;
- суспільство — його духовні і матеріальні цінності;
- держава — її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканість кордонів.

Основними принципами забезпечення національної безпеки є:

- пріоритет прав людини;
- верховенство права;
- пріоритет договірних (мирних) засобів у вирішенні конфліктів;
- адекватність заходів захисту національних інтересів раціональним і потенційним загрозам;
- демократичний цивільний контроль за воєнною сферою, а також іншими структурами в системі забезпечення національної безпеки;
- взаємна відповідність;
- чітке розмежування повноважень органів державної влади.

Національна безпека України досягається шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій і програм у таких сферах, як політична, економічна, соціальна, воєнна, екологічна, науково-технічна, інформаційна тощо.

Конкретні засоби та шляхи забезпечення національної безпеки України зумовлюють пріоритетність національних інтересів, необхідність своєчасного вживання заходів, адекватних характеру та масштабам загроз цим інтересам, і ґрунтуються на засадах правової демократичної держави.

Національні інтереси України відображають фундаментальні цінності та прагнення українського народу, його потреби в різних умовах життєдіяльності, а також цивілізовані шляхи її створення та задоволення.

Національні інтереси України та їхня пріоритетність обумовлюються конкретною ситуацією, що складається в країні та за її межами.

Пріоритетними національними інтересами є:

- створення громадського суспільства, підвищення ефективності органів державної влади та мистецтва самоврядування, розвиток демократичних інститутів для забезпечення прав і свобод людини;
- досягнення національної злагоди, політичної і соціальної стабільності, гарантування прав української нації та національних меншин країни;
- забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності кордонів;
- створення самодостатньої соціально орієнтованої ринкової економіки;
- забезпечення екологічно та технологічно безпечних умов життєдіяльності суспільства;
- збереження та підвищення науково-технічного потенціалу;
- зміцнення генофонду українського народу, його фізичного та морального здоров'я та інтелектуального потенціалу;
- розвиток української нації, історичної свідомості та національної гідності українців;
- розвиток етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності громадян усіх національностей, що складають український народ;
- налагодження рівноправних і взаємовигідних відносин з усіма державами, інтегрування в європейську та світову спільноту

Розвиток національних Збройних Сил та інших військових формувань - необхідна умова забезпечення могутності української держави.

Політичний, економічний і духовний розквіт України неможливий без гарантування її державного суверенітету, політичної незалежності, збереження територіальної цілісності та недоторканості кордонів. Гарантом національної безпеки України виступають боєздатні Збройні Сили, побудовані за принципом оборонної достатності. Національні Збройні Сили як необхідний атрибут держави покликані виконувати її найголовнішу - захисну – функцію.

Збройні Сили України пройшли нелегкий шлях свого становлення. Історія українського війська сягає в глибину віків: княжна доба, козаччина, спроба створення національної армії Українською Народною Республікою в 1917 -1920 рр., героїчна боротьба з фашизмом, розбудова Збройних Сил незалежної України. Набутий досвід, вивчення і узагальнення теорії практики військового будівництва стала основою для розробки Державної програми будівництва та розвитку Збройних Сил, ця програма планувалася до 2005 р., затверджена Президентом України 20 січня 1997р., головною метою якої було створення нової моделі Збройних Сил, оптимальних за чисельністю, мобільних, добре озброєних, всебічно оснащених, і перехід на військову службу переважно за контрактом.

Але бездумне скорочення та величезна політична помилка у визначенні основних напрямів реформування ЗСУ привело до трагедії. Про це говорить і анексія Криму і події на Сході нашої країни. На сьогоднішній день створена програма розвитку ЗСУ на 2015-2020 рр., яка охоплює усі напрями діяльності.

Тому сьогодні в умовах війни, економічних труднощів, Президентом країни, як Верховним Головнокомандувачем, Міністерством оборони України розробляється низка фундаментальних та перспективних моделей Збройних Сил. На їх підставі розробляються проекти відповідних нормативно-правових актів, які визначають сучасну стратегію розвитку сектора безпеки і оборони держави. У війська поступає нова техніка вітчизняного виробництва. Проводяться навчальні заходи при залученні іноземних інструкторів, по підготовці військовослужбовців.

Основні заходи які проведені сьогодні:

- 1. Створено кадровий резерв — це близько 1,5 тисячі осіб із числа учасників АТО.*
- 2. Підготовлено та прийнято майже 80 нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення проходження військової служби, соціального захисту та матеріально-технічного забезпечення ЗСУ.*
- 3. Указом Президента України збільшено чисельність ЗСУ до 250 тисяч.*
- 4. Сформовано нові 2 механізовані, 4 мотопіхотні та 3 артилерійські бригади, аеромобільну бригаду та бригаду армійської авіації, а також 37 мотопіхотних батальйонів, що значно посилило бойову спроможність військ.*

Прийнято на озброєння ЗСУ нові та модернізовані зразки озброєння та військової техніки, і нині цей процес триває.

Інші військові формування України – це Прикордонні й Внутрішні війська, війська служби безпеки України та війська Національної гвардії, завданням яких є охорона кордонів, забезпечення громадського порядку, запобігання терористичним актам і збройним конфліктам.

Розвиток національних Збройних Сил та інших військових формувань є необхідною умовою забезпечення могутності нашої держави.

3. Зміст програми «Захист Вітчизни», завдання кожного розділу, порядок проведення занять.

Метою навчального предмета «Захист Вітчизни» є формування в учнівської молоді життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту Вітчизни та системного уявлення про військово-патріотичне виховання як складову частину патріотичного виховання.

Предмет «Захист Вітчизни» є обов'язковим навчальним предметом, який вивчається в навчальних закладах системи загальної середньої освіти.

Предмет вивчається упродовж 10 і 11 класів та під час навчально-польових занять (зборів) і занять у лікувально-оздоровчому закладі.

Завершальний етап навчання наприкінці військово-польових занять (зборів) і занять у лікувально-оздоровчому закладі може бути проведено як військово-спортивне свято.

Практичне закріплення теоретичного матеріалу з розділу «Основи цивільного захисту» також передбачається під час проведення Тижнів безпеки життєдіяльності та Днів цивільного захисту.

Стрільба з автомата (малокаліберної гвинтівки) проводиться на відповідно обладнаних стрільбищах і в тирах згідно з планами військових комісаріатів на підставі наказів, погоджених з начальником гарнізону (командиром військової частини, начальником вищого військового навчального закладу), органом управління освітою і керівником навчального закладу.

Основною організаційною формою вивчення предмета «Захист Вітчизни» в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів є урок, що проводиться вчителем згідно з

календарно-тематичним плануванням та навчальним планом, складеними відповідно до навчальної програми.

Основні розділи програми

РОЗДІЛ 1. ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Зміст розділу розглядає основи законодавства про призначення, структуру Збройних Сил України та військову службу, розкриваються історія українського війська. Вивчення розділу спрямовано на формування у молоді ідеалу людини-патріота, захисника Вітчизни на прикладах героїчної боротьби українського народу за незалежність.

РОЗДІЛ 2. СТАТУТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Зміст розділу формує уявлення учнів про статuti Збройних Сил як про закони військової служби. У ньому розглядаються основні положення організації внутрішньої служби, повсякденної життєдіяльності військ.

РОЗДІЛ 3. СТРОЙОВА ПІДГОТОВКА

У розділі вивчаються стройові прийоми та рухи зі зброєю та без зброї, стройова підготовка навчального відділення, під час яких учні оволодівають стройовими прийомами і діями.

РОЗДІЛ 4. ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА

Це один із основних розділів програми. Вогнева підготовка передбачає вивчення теоретичних положень основ стрільби, оволодіння прийомами та правилами стрільби зі стрілецької зброї і метання ручних гранат.

РОЗДІЛ 5. ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Тактична підготовка передбачає: основні положення щодо підготовки та ведення сучасного бою механізованим відділенням; прийоми і способи дій солдата в основних видах бою у складі відділення.

РОЗДІЛ 6. ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА

У розділі значна увага приділяється розучуванню та систематизації прийомів самозахисту, розвитку основних фізичних якостей учнів засобами фізичних вправ (прискорене пересування, гімнастика, елементи видів спорту (національні бойові мистецтва, гирьовий спорт, атлетична гімнастика).

РОЗДІЛ 7. ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Розділ передбачає ознайомлення з нормативно-правовою базою цивільного захисту; розглядаються надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру, заходи і засоби захисту населення від надзвичайних ситуацій.

РОЗДІЛ 8. ОСНОВИ МЕДИЧНИХ ЗНАТЬ І ДОПОМОГИ

Розділ передбачає вивчення порядку надання домедичної допомоги пораненим, невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, а також навчання практичним навичкам з рятування та збереження життя людини, яка

перебуває у невідкладному стані, навчання користуванню індивідуальними засобами медичного захист

Складовою системи національного виховання є військово-патріотичне, що передбачає вироблення високого ідеалу служіння народові, готовності до трудового та героїчного подвигу в ім'я процвітання Української держави. Воно покликане формувати громадянина-патріота, виробляти у нього глибоке розуміння громадянського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, оволодівати військовими і військово-технічними знаннями, спонукати до фізичного самовдосконалення, а також вивчав ти бойові традиції та героїчні сторінки історії українського народу, його Збройних Сил.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів

1. Види оцінювання.

Основними видами оцінювання є: поточне; тематичне; підсумкове за семестр, перший і другий рік навчання та навчально-польові заняття (збори).

Поточне оцінювання здійснюється на всіх етапах навчальної діяльності у формах: опитування учнів на предмет засвоєння навчального матеріалу; тестового контролю; виконання учнями нормативних прийомів і вправ, письмових робіт; створення навчальних комп'ютерних (та іншого виду) моделей бойових дій і надзвичайних ситуацій, навчальних макетів (мішеней). Необхідність поточного оцінювання визначає викладач.

Тематичне оцінювання є обов'язковим для кожного розділу, оскільки основною структурною одиницею предмета є тема. Оцінка за тему виставляється шляхом узагальнення поточних оцінок за тему з урахуванням оцінок за виконання нормативних прийомів і вправ, письмових робіт, за створені навчальні моделі (макети).

2. Індивідуальна оцінка.

Рівень компетентності	Бали	Критерії оцінювання якості знань, умінь і навичок учнів
1	2	3
I. Початковий рівень	1	Учень (учениця) може розрізнити об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи. Володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що відтворюються учнем окремими словами чи реченнями з постійною допомогою викладача, виконує лише фрагменти практичних завдань
	2	Учень (учениця) фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні, має елементарні навички, практичні завдання виконує лише з допомогою викладача
	3	Учень (учениця) відтворює менше половини навчального матеріалу, за допомогою викладача виконує елементарні завдання, розрізняє елементи техніки виконання нормативних вимог і здатний виконати незначну їх частину

II. Середній рівень	4	Учень (учениця) знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворювати його не в повному обсязі відповідно до тексту підручника або пояснення викладача, його вміння і навички дають змогу виконувати практичні дії на рівні нижчої межі середнього рівня нормативного часу
	5	Учень (учениця) розуміє основний навчальний матеріал, здатний дати визначення понять, але допускає помилки. За допомогою викладача може логічно відтворювати значну його частину, його уміння і навички дають змогу виконувати практичні дії на рівні середньої межі нормативного часу
	6	Учень (учениця) виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, відповіді його правильні, він може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, за допомогою викладача може його аналізувати, порівнювати та робити висновки, здатний виконувати контрольні нормативи на рівні вищої межі середнього нормативного часу
III. Достатній рівень	7	Учень (учениця) виявляє знання і розуміння переважної більшості навчального матеріалу, здатний застосовувати його на рівні стандартних вимог, частково контролювати власні навчальні дії, рівень практичних умінь і навичок дає змогу виконувати нормативи на рівні нижчої межі достатнього нормативного часу
	8	Знання учня (учениці) достатньо повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, робити висновки. Самостійно застосовує теоретичні знання для виконання практичних завдань. Виконує нормативи на рівні середньої межі достатнього нормативного часу
	9	Учень (учениця) вільно володіє вивченим матеріалом, вміє узагальнювати інформацію, застосовує її на практиці, рівень умінь і навичок при виконанні нормативів відповідає вищій межі достатнього нормативного часу
IV. Високий рівень	10	Учень (учениця) володіє глибокими, міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Виявляє творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної пізнавальної діяльності, знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх при вирішенні поставлених завдань. Нормативи виконує на рівні нижчої межі високого рівня
	11	Учень (учениця) володіє узагальненими знаннями з предмета, вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності без допомоги вчителя

		знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності. Нормативи виконує на рівні середньої межі високого нормативного часу
	12	Учень (учениця) має системні знання, виявляє здатність приймати творчі рішення, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання, рівень умінь і навичок дає змогу виконувати нормативи на бездоганному рівні та зі значним перевищенням високого рівня нормативного часу

Індивідуальна оцінка визначається:

- **12 балів** - якщо не менше 50 % перевірених нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється - 12 балів, а решта - не нижче 9 балів;
- **11 балів** - якщо не менше 50 % перевірених нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється - 11 - 12 балів, а решта - не нижче 8 балів;
- **10 балів** - якщо не менше 50 % перевірених нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється - 10 - 12 балів, а решта - не нижче 7 балів;
- **9 балів** - якщо не менше 50 % перевірених нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється - 9 - 12 балів, а решта - не нижче 6 балів;
- **8 балів** - якщо не менше 50 % перевірених нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється - 8 - 12 балів, а решта - не нижче 5 балів;
- **7 балів** - якщо не менше 50 % перевірених нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється - 7 - 12 балів, а решта - не нижче 4 балів;
- **6 балів** - якщо 50 % перевірених нормативів (вправ, завдань, питань) оцінюється 6 - 12 балів та один з них - не нижче 3 балів;
- **5 балів** - якщо 50 % перевірених нормативів (вправ, завдань, питань) оцінюється 5 - 12 балів та один з них - не нижче 2 балів;
- **4 бали** - якщо 50 % перевірених нормативів (вправ, завдань, питань) оцінюється 4 - 12 балів та один з них - не нижче 1 - 3 бали;
- **3 бали** - якщо два і більше нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється на 3 бали;
- **2 бали** - якщо два і більше нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється на 2 бали;
- **1 бал** - якщо два і більше нормативів (прийомів, вправ, завдань, питань) оцінюється, як 1 бал.

Заклучна частина

- підбиття підсумків уроку;
- оцінювання учнів, їх активність, дисципліна;
- домашнє завдання.

Підручник «Захист Вітчизни», Конституція України, конспект уроку.

РОЗДІЛ 1. Збройні сили України на сучасному етапі.

План-конспект уроку № 2

Тема 1. Нормативно-правова база з військових питань. Історія розвитку Українського війська.

Завдання уроку:

- ознайомити учнів зі структурою воєнної організації держави та її керівництвом;
- вивчити основні положення Воєнної доктрини України;
- ознайомити учнів з основними напрямками миротворчої діяльності України у рамках загальноєвропейської та світової безпеки;
- сформуванати у учнів ідеал людини-патріота, захисника.

Навчальні питання:

1. Структура воєнної організації держави та її керівництво. Воєнна доктрина України.
2. Міжнародне військове співробітництво та участь збройних формувань України в миротворчих місіях ООН. Військове співробітництво України з Північноатлантичним блоком (НАТО), напрями розвитку взаємовідносин.

Метод: розповідь - бесіда

Матеріальне забезпечення: телевізор, DVD, комп'ютер, навчальні стенди, комплект плакатів, підручник «Захист Вітчизни», Конституція України, 1996.

Хід уроку

Вступна частина

1. Прийом рапорту від командира взводу (КВ), привітання.
2. Перевірка наявності особового складу. Оголошення теми та завдань уроку.
3. Перевірка домашнього завдання.

Контрольні запитання:

- В якому правовому документі дано визначення, щодо призначення ЗСУ?
- В якому документі визначено, що на території України не можуть бути створені будь-які військові формування, не передбачені законом?
- Яка головна мета вивчення предмета «Захист Вітчизни»?
- Які військові структури відносяться, до інших військових формувань?

Основна частина

1. Структура воєнної організації держави та її керівництво. Воєнна доктрина України

Верховним Головнокомандуючим ЗСУ є Президент України, призначає на посади та звільняє з посад вище командування ЗСУ, інших військових формувань, здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

- очолює Раду національної безпеки і оборони України;
- приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;
- приймає у разі необхідності рішення про введення в Україну або окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує у разі необхідності окремі

місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України.

Комплексним і на вищому державному рівні вирішенням економічних, фінансових, соціальних та інших проблем, пов'язаних з забезпеченням державної цілісності національної безпеки України, має займатися **Рада національної безпеки і оборони України**. Відповідно до статті 107 Конституції нашої держави:

- Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при президенті України;
- Головою Ради національної безпеки і оборони України є **Президент України**;
- персональний склад Ради національної безпеки і оборони України формує Президент України.

До складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою входять:

- а) Прем'єр-міністр України;
- б) Міністр Оборони України;
- в) Голова Служби безпеки України;
- г) Міністр внутрішніх справ України;
- д) Міністр закордонних справ України.

У засіданнях Ради національної безпеки і оборони України може брати участь Голова Верховної ради України. Рішення Ради національної безпеки і оборони України вводяться в дію указами Президента України. Компетенція і функції Ради національної безпеки і оборони України визначаються законом.

Для забезпечення діяльності Президента України, як Верховного Головнокомандуючого ЗС, з метою керівництва військовими справами, контролю і впливу на стан військових справ усієї держави при Президенті України створено **Генеральну військову інспекцію**.

Генеральна військова інспекція покликана не будувати, а поглиблено доповнити діяльність Ради національної безпеки і оборони України у вирішенні ЗС і розвитку державної справи в цілому.

Структурно Генеральна військова інспекція складається з п'яти окремих спеціалізованих інспекцій та інформаційно - аналітичної служби. Усі відділи очолюють досвідчені спеціалісти, причому, як військовослужбовці, так і цивільні особи, які мають належні звання і здібності до творчої роботи, на яких можна покладатися у вирішенні масштабних оборонних проблем державного значення.

Щодо військових відомчих інспекцій, а такі вже є в Міністерстві оборони, Прикордонних військах, то вони мають виконувати внутрішньовідомчі контрольні функції.

Основним завданням Збройних Сил є захист незалежності, територіальної цілісності, недоторканності України. Їх розбудова здійснюється згідно з національним законодавством і ратифікованими Україною міжнародними договорами та угодами з військових питань.

Основними принципами будівництва Збройних Сил є:

- проведення оперативно-тактичної, мобілізаційної, бойової та морально-психологічної підготовки особового складу з урахуванням законів збройної боротьби та принципів воєнного мистецтва;
- комплектування їх на основі загального військового обов'язку і за контрактом з поступовим переходом до професійної армії;

- військово-патріотичне виховання допризовної та призовної молоді, особового складу на національно-історичних традиціях;
- вирішення комплексу питань, пов'язаних з соціальним захистом військовослужбовців;
- повна департизація (заборона військовослужбовцям брати участь у діяльності політичних партій і рухів).

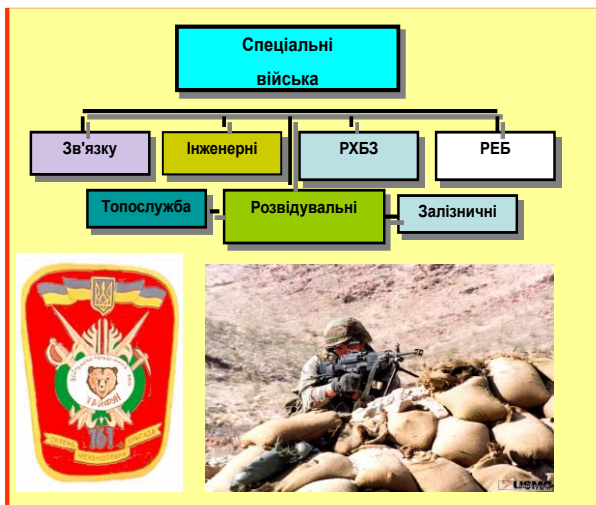
Збройних Сил України мають у своєму складі види і роди військ та інші військові формування і об'єкти, необхідні для забезпечення обороноздатності держави та передбачені чинним законодавством.

Якісними ознаками будівництва Збройних Сил України є: бойова здатність, бойова ефективність, бойова стійкість, мобільність, інформованість, керованість, живучість, готовність до мобілізації і виконання бойового завдання. Бойова готовність, дислокація Збройних Сил на території України визначаються необхідністю організації ефективної оборони сухопутних та морських кордонів на всіх напрямках і забезпечення повітряно-космічної оборони важливих адміністративних центрів, промислових і потенційно небезпечних об'єктів.

Разом із ЗСУ у воєнний час діють прикордонні війська, Служба безпеки, Війська внутрішньої і конвойної охорони Міністерства внутрішніх справ та формування національної гвардії.

А.) Організаційна структура Збройних Сил України

Б.) Воєнна доктрина України

Воєнна доктрина — це прийнята державою система поглядів і положень про її військову безпеку, особи, народу і держави в цілому, будівництво Збройних Сил, їх використання шляхом політичних, дипломатичних, економічних та воєнних заходів. Воєнна доктрина України має оборонний, миролюбний характер. Стратегічним завданням України в галузі оборони є захист її державного суверенітету і політичної незалежності, збереження територіальної цілісності та недоторканості кордонів. Основними напрямками реалізації Воєнної доктрини України є:

- не висувати територіальних претензій до інших держав і не бачити у жодному з народів ворога;
- суворо дотримуватись недоторканості кордонів;
- поважати державний суверенітет і політичну незалежність інших держав;
- повага і дотримання прав людини у своїй країні та за її межами;
- забезпечення оборони держави воєнними засобами;
- будівництво боєздатних Збройних Сил;
- створення матеріально-технічної основи якісно нового війська.

Воєнна доктрина стверджує, що Україна ніколи першою не розпочне бойових дій проти іншої держави, якщо сама не стане об'єктом її агресії.

Оборона України

Оборона України — це система заходів, які базуються на готовності та здатності органів місцевого самоврядування, цивільної оборони, національної економіки до переведення України (за необхідністю) з мирного на воєнний стан та відсічі збройної агресії, ліквідації збройного конфлікту, а також готовності населення і території держави до оборони.

У разі військового нападу (агресії) чи його загрози на всій території або в окремих місцевостях України вводиться воєнний стан. При цьому проводиться загальна або часткова мобілізація, призивається із запасу на службу необхідний контингент військовозобов'язаних, здійснюються заходи щодо мобілізаційного розгортання Збройних Сил України. Галузі народного господарства держави переводяться з мирного на воєнний стан. У цей період створюються місцеві органи військового керівництва. За їхнім рішенням відомства, підприємства, навчальні заклади, організації, незалежно від підпорядкування і форм власності в мирний час, спільно з військовими комісаріатами створюють дільниці для призову військо-вослужбовців-запасників, збору техніки, контролюють техніку особовим складом, організують навчання військовозобов'язаних військових професій, спеціальностей, виконують інші необхідні в цей час обов'язки.

2. Міжнародне військове співробітництво та участь збройних формувань України в миротворчих місіях ООН. Військове співробітництво України з Північноатлантичним блоком (НАТО), напрями розвитку взаємовідносин.

Міжнародне військове співробітництво Збройних Сил України спрямоване на зміцнення довіри між державами; послідовне зниження загрози використання воєнної сили; здійснення політики європейської та євроатлантичної інтеграції, кінцевою метою якої є захистити людство від воєнної агресії.

Головними напрямками міжнародного співробітництва Збройних Сил України є:

- *Розвиток відносин з НАТО та ЄС у контексті євроатлантичної інтеграції;*
- *Співробітництво з країнами СНД у військовій та військово-технічній сфері;*
- *двохсторонніх відносин з іншими країнами.*

Співпраця з Організацією Північноатлантичного договору в оборонній сфері здійснюється в рамках програми “Партнерство заради миру” в межах виконання заходів Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО, Індивідуальної програми партнерства, а також інших спільних ініціатив.

Україна робить значний внесок у підтримку миротворчих операцій під егідою НАТО. Вона активізує участь у діяльності багатонаціонального батальйону УКРПОЛБАТ у Косово. Українська частина з 1 січня 2005 року перейшла на забезпечення з Державного бюджету. Українська транспортна авіація залучається до перевезення вантажів та миротворчого персоналу Великої Британії, Італії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Польщі, США, Франції, Чехії.

Збройні Сили забезпечили виконання міжнародних зобов'язань щодо участі в операціях з урегулювання криз і, як у минулих роках, взяли участь у чотирьох міжнародних операціях під проводом НАТО, зокрема:

- Багатонаціональні сили у Косово (KFOR);
- Тренувальній місії НАТО в Іраку, яка на підставі рішення Північноатлантичної ради у грудні 2011 р. завершила свою діяльність;

- Антитерористичній операції в Середземному морі “Активні зусилля”;
- Міжнародних силах сприяння безпеці в Афганістані.

Водночас тривала підготовка підрозділів Військово-Морських Сил до участі в антипіратській операції “Океанський щит”.

У 2011 р. завершено перший етап проекту Трасового фонду програми НАТО “Партнерство заради миру”. Загалом протягом 2006-2011 рр. знищено 15 тис. тонн звичайних боєприпасів, 400 тис. тонн легких озброєнь і стрілецької зброї і 1 тис. ракет до переносних зенітно-ракетних комплексів.

Спільні навчання Військово-морських сил України і США «Сі Бриз-2014» і «Швидкий тризубець» - вересень 2014р. «Ці навчання передбачені у рамках загальних заходів підвищення рівнів безпеки і довіри. Їхнім завданням є встановлення контактів на військових рівнях — на рівні командування і особового складу, які беруть участь у цих навчаннях. Друге завдання полягає у тому, щоб перевірити та забезпечити сумісність військових контингентів, які залучаються до спільних миротворчих операцій, де необхідна взаємодія різних видів військ і військових контингентів з різних країн. Ну і, як будь-які навчання, вони мають на меті підвищення професіоналізму всіх військовослужбовців, які в них беруть участь. Зокрема й українського контингенту», — зазначив експерт.

Впродовж 21-25 вересня 2015 року на Яворівщині відбулися спільні міжнародні навчання ДСНС України та НАТО із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій UKRAINE-2015

Навчання відбулися в рамках річної національної програми співробітництва Україна - НАТО на 2015 рік, з метою подальшого поглиблення співробітництва між Державною службою України з надзвичайних ситуацій та Північноатлантичним альянсом у сфері цивільного захисту населення, відпрацювання порядку взаємодії під час запобігання та реагування на надзвичайні ситуації природного і техногенного характеру.

Партнерство України та НАТО не втратило своєї цілеспрямованості щодо проведення реформ в оборонній сфері, зменшення наслідків військової діяльності та забезпечення спільного внеску в гарантування миру і стабільності в Європі та світі.

Протягом 2011 року з оборонними відомствами 48 країн проведено 458 заходів, найбільшу кількість яких здійснено зі Сполученими Штатами Америки, Російською Федерацією, Великою Британією, Німеччиною, Французькою Республікою, Республікою Білорусь та республікою Польща.

Наприклад:

- продовжено співпрацю з реформування системи військової освіти України. У навчальних закладах США пройшли підготовку 79 військовослужбовців Збройних Сил.
- важливим аспектом співробітництва з Республікою Польща стали щорічні стажування представників Міністерства оборони та Генерального штабу у структурних підрозділах Міністерства національної оборони Республіки Польща та Генерального штабу Війська Польського.
- триває робота зі створення литовсько-польсько-української бригади ЛИТПОЛУКРБРИГ.
- продовжено конструктивне співробітництво з Республікою Білорусь. Розширено співпрацю у проведенні спільних заходів з бойової підготовки. Це, зокрема, участь у двосторонніх та багатосторонніх навчаннях (“Безпечне небо-

2011”, “Рapid Трайдент-2011”, “Центр-2011”) та українсько-білоруських навчаннях чергових сил з протиповітряної оборони.

Серед країн Центральної та Східної Азії найбільш динамічно розвивається співробітництво з Китайською Народною Республікою, основними напрямками якого в оборонній сфері є: проведення воєнно-політичних консультацій на рівні керівництва оборонних відомств; обмін підготовкою кадрів; реалізація спільних проектів зі створення зразків ОВТ.

Реалізуючи двостороннє співробітництво, Україна закріплює позитивний імідж контрибютора різноманітних складових європейської безпеки. Головним інструментом такої співпраці залишаються міждержавні консультації та співпраця у сфері врегулювання криз.

Заключна частина

- підбиття підсумків уроку;
 - оцінювання учнів, їх активність, дисципліна;
 - домашнє завдання:
- Перерахуйте військові формування, які створені у нашій державі відповідно до законодавства України.
 - Хто здійснює керівництво збройними Силами та іншими військовими формуваннями України?
 - Дайте визначення поняттям «Воєнна доктрина України» та «Оборона України».
 - Вивчіть організацію Збройних Сил України.
 - Підручник «Захист Вітчизни», Конституція України, конспект уроку.